

İDLİB'TEKİ RADİKAL ÖRGÜTLERİN TÜRKİYE-RUSYA ANLAŞMASINA YÖNELİK TUTUMLARI

“

Radikal örgütler herhangi bir ateşkes anlaşmasını tanımamaktadırlar. Zira, yapılan anlaşmaları, saflarını yeniden düzenlemesi için rejime tanınmış bir fırsat olarak değerlendirmektedirler. Bu nedenle de anlaşmaları reddeden bir tutum benimsemektedirler.

”

Dr. Samir Alabdullah

Uzman, ORSAM

İdlib'te son dönemde yaşanan gerilim yaklaşık bir milyon Suriyelinin ülkesini terk etmesine neden olmuştur. Bu süreçte Türkiye, askeri açıdan kayıplar vermesine rağmen rejimin askeri kapasitesine önemli darbeler vurmuştur. Bölgede ateşkesin sağlanmasının ardından 5 Mart'ta Türkiye ve Rusya tarafından Moskova'da bir anlaşma imzalanmıştır. Anlaşma, 6 Mart 2020 tarihinden itibaren İdlib'teki gerilimi azaltma bölgesindeki temas hattı boyunca tüm askeri eylemlerin durdurulmasını kapsamaktadır. Söz konusu anlaşma ile İdlib'te istikrarın güçlendirilmesi, radikal örgütlerin

bölgeden ihraç edilmesi ve ortak devriyelerin yapılmasının kolaylaştırılması hedeflenmiştir.

Buna rağmen Türk askerleri 19 Mart günü Muhambel köyü yakınlarında saldırıya uğramış ve bu saldırıda iki Türk askeri hayatını kaybetmiştir. Saldırdan, bölgeyi kontrolleri altında tutan Hurrâs ed-Din (Dinin Muhafızları) ve Heyet Tahrir eş-Şam (HTŞ) mesul tutulmuş; bu olay bahsi geçen örgütlerin Türk askerlerine karşı gerçekleştirmiş oldukları ilk saldırı olarak kayıtlara geçmiştir.

Rusya, Türkiye'nin İdlib'teki radikal örgütlerle

mücadelede tereddüt ettiğini ileri sürerek bu durumu İdlib'e yönelik gerçekleştirdiği saldırıların kılıfı yapmıştır. İdlib'teki radikal örgütler ise Türkiye-Rusya anlaşmasının uygulanmasını engellemek için Halep-Lazkiye yolunda gösteriler düzenlenmesi hususunda halkı galeyana getirmiş; iki ülke arasında imzalanan bu anlaşmayı bölgede saldırıların ve gerilimlerin tekrar yaşanacağını bir delili şeklinde yansıtmışlardır.

“

Hurrâs ed-Din, Ensâr ed-Dîn Cephesi, Ensâr et-Tevhîd ve Ensâr el-İslam Örgütü'nün mensubu oldukları “Müminleri Teşvik Et” isimli operasyon odası anlaşmaları reddederek “Duvarları Yıkma” başlıklı bir video yayınlamıştır. Örgütün kullandığı başlığı daha önce IŞİD de yayınlarında tercih etmiştir.

”

Bölgedeki Öncül Radikal Örgütlerin Türkiye-Rusya Anlaşmasına Tepkileri

Radikal örgütler herhangi bir ateşkes anlaşmasını tanımamaktadırlar. Zira, yapılan anlaşmaları, safalarını yeniden düzenlemesi için rejime tanınmış bir fırsat olarak değerlendirmektedirler. Bu nedenle de anlaşmaları reddeden bir tutum benimsemektedirler.

El-Kaide örgütü, “mücahitleri” Türkiye-Rusya anlaşmasına karşı aynı tutumu benimsemeye ve aynı safta yer almaya davet etmiştir. Bununla birlikte uluslararası anlayışları reddetmeleri ve kendi içlerindeki ayrılıkları sonlandırmaları için “Şam mücahitleri”ne çağrıda bulunmuştur.

Rejim ve Rusya, bölgede askeri operasyonlarını devam ettirmek için radikal örgütler meselesinden faydalanmaktadır. Nitekim, bu örgütlerin tasfiye edilmesi gerektiğini bahane ederek bölgeye askeri operasyonlar düzenlemekte ancak gerçekleştirdikleri saldırılar nadiren bu örgütleri hedef almaktadır.

Hurrâs ed-Din, Ensâr ed-Dîn Cephesi, Ensâr et-Tevhîd ve Ensâr el-İslam Örgütü'nün mensubu oldukları “Müminleri Teşvik Et”

isimli operasyon odası anlaşmaları reddederek “Duvarları Yıkma” başlıklı bir video yayınlamıştır. Örgütün kullandığı başlığı daha önce IŞİD de yayınlarında tercih etmiştir. Operasyon odasının kullandığı bu başlıkla Suriye'deki IŞİD kalıntılarını yeniden canlandırmayı hedeflemiş olabileceği ihtimaller arasındadır. Zira operasyon odasına mensup bu örgütler, Türkiye veya Suriye Ulusal Ordusu ile ortak hareket etmeyi reddetmektedir.

Hurrâs ed-Dîn Örgütü

Örgüt, Şubat 2018'de kurulmuştur. Bünyesinde el-Kaide ile bağlantılı birçok grup yer almaktadır. Bu gruplar, Temmuz 2016'da el-Kaide ile ilişkisini kesme kararı alan HTŞ'den ayrılmışlar ve HTŞ'nin uluslararası baskılara boyun eğerek benimsemiş olduğu pragmatik yaklaşımı reddetmişlerdir. Söz konusu gruplar zaman zaman hem kendi içlerinde hem de el-Kaide ile ufak tefek anlaşmazlıklar yaşamaktadırlar.

ABD, Hurrâs ed-Dîn'i bölgedeki en tehlikeli örgütlerden bir olarak kabul etmektedir. Örgüt, emir komuta zinciriyle uyum içerisinde hareket etmektedir. Aynı zamanda

faaliyetlerini büyük bir gizlilikle yürüten bu örgüt, askeri anlamda katı bir düzen ve işleyişe sahiptir. Örgüt unsurları belirli köy ve kasabalarda sabit olarak yayılım göstermemekte; İdlîb'in köylerindeki ve Lazkiye'nin kuzey köylerindeki birçok bölgede varlıklarını devam ettirmektedirler. Tahmini verilere göre, örgüt unsurlarının sayısı 1000 ile 1500 arasında değişmekte olup, unsurlar askeri anlamda Ebû Hamâm eş-Şâmî'ye, yasal anlamda ise Sami el-Arîdî'ye bağlıdır.

Örgüt; Cund el-Aksa (el-Aksa Askerleri), Cund el-Melâhim (Kahraman Askerler), Cund eş-Şerîa (Şeriat Askerleri), Ceyş es-Sâhil (Sahil Ordusu), Ceyş el-Bâdiye (Bedevi Ordusu), Sırriyetu'l Gurabâ (Gizli Yabancılar) ve Sırriyetu's-Sahil (Gizli Sahil) gibi küçük grupları bir araya getirmiştir. IŞİD'in kontrolündeki bölgelerden göç edenleri de kendi safına çekmiştir. IŞİD'den kaçıp göç edenlerin çoğunun cihatçı örgütlere dahil olmalarının nedeni ise başka bir çözüm yolu bulamamaları ve ülkelerine dönememeleridir.

“

Hurrâs ed-Dîn bölgesel önem taşıyan örgütlerden biridir. Lazkiye kırsalı gibi tüm bölgesel taraflar için hassas ve kritik kabul edilen alanlara yayılmıştır. Dünyanın en tehlikeli cihatçıları bünyesinde barındıran örgütün, el-Kaide ile de alenen bağlantısı bulunmaktadır.

”

Hurrâs ed-Dîn Örgütü, Kasım 2018'de kurulan “Müminleri Teşvik Et” isimli operasyon odası sayesinde Lazkiye'nin kuzey ve Hamâ'nın batı kesimlerindeki askeri birliklerle bağlantı kurmaktadır. Bunun yanı sıra Ensâr ed-Dîn Cephesi, Ensâr et-Tevhîd ve Ensâr el-İslam Örgütü gibi aşırı örgütlerle işbirliğinde bulunmakta ve HTŞ ile gizlice ortak faaliyetler yürütmektedir. Sağlanan işbirliği Hurrâs ed-Dîn ve HTŞ arasında zaman zaman yükselen tansiyonu düşürmektedir. Hurrâs ed-Dîn ayrıca Soçi Mutabakatı'na itiraz eden ilk örgüt olma özelliğine sahiptir.

Hurrâs ed-Dîn bölgesel önem taşıyan örgütlerden biridir. Lazkiye kırsalı gibi tüm bölgesel taraflar için hassas ve kritik kabul edilen alanlara yayılmıştır. Dünyanın en tehlikeli cihatçıları bünyesinde barındıran örgütün, el-Kaide ile de alenen bağlantısı bulunmaktadır. El-Kaide'nin Batı karşıtı askeri faaliyetlerle yayılma politikası izlemeye meyilli olmasından dolayı Hurrâs ed-Dîn, büyük devletler nazarında bir tehdit kaynağı olarak nitelendirilmektedir. Durum her ne kadar böyle olsa da el-Kaide bugüne kadar Batı'nın hedeflerine ters düşecek herhangi bir eylemin içerisinde yer almamıştır. ABD, Hurrâs ed-Dîn'e birçok defa hava saldırısı düzenlemiş; 31 Ağustos 2019 tarihinde düzenlediği saldırı ise örgütün lider kadrosundan yaklaşık 40 kişinin ölümüyle sonuçlanmıştır.

Hurrâs ed-Dîn, birçok kaynak aracılığıyla kendini finanse edebilen HTŞ'nin aksine maddi zorluklarla karşı karşıyadır. Aralarındaki anlaşmazlıklara rağmen HTŞ, Hurrâs

ed-Dîn'e zaman zaman silah ve para yardımı sağlamaktadır.

Ensâr ed-Dîn Cephesi

Çoğunluğu göçmenlerden oluşan dört grubun birleşmesiyle Eylül 2014'te kurulmuştur. 2017'nin başlarında Fetih eş-Şam Cephesi (en-Nusra Cephesi) ve birçok grup ile birleşerek HTŞ'yi kurmaya karar vermiştir. Ancak HTŞ içerisinde ayrılıkların baş göstermesinin neticesinde Şubat 2018'de HTŞ'den ayrılan gruplar, Ensâr ed-Dîn ismiyle yeni bir örgütün çatısı altına girmiştir. Ensâr ed-Dîn adı altında birleşenlerin sayısı yaklaşık 300 kişidir. Hafif makineli silahları bulunan örgüt üyeleri gerçek bir merkeze sahip olmamakla birlikte sürekli yer değiştirmektedirler. Aynı zamanda bölgeyi ilgilendiren siyasi anlaşmaları reddetmektedirler.

Ensâr et-Tevhid

Mart 2018'de Ebû Ziyâb Sermîn liderliğinde kurulan Ensâr et-Tevhid, bünyesinde 300-350 savaşçı bulunmaktadır. Örgüt üyeleri Sermîn'de, en-Neyrab'da ve Lazkiye'nin dağlarında konuşlanmışlardır. Ensâr et-Tevhid, Ocak 2017'nin sonlarında dağılan Cund el-Aksa'nın yeniden yapılandırılmış halidir. Bununla birlikte Cund el-Aksa'ya karşı yürütülen savaşta tarafsız kalan birliklerden de destek almaktadır.

Türkistan İslam Partisi

Suriye arenasındaki yabancı savaşçı örgütlerden biridir. Bölgedeki Tür-

kistanlı ailelerin sayısı ile ilgili kesin bir veri bulunma-

makla birlikte kaynaklara göre, tahminen 1000 ile 1500 arasında değişmektedir. Türkistanlı savaşçıların sayısı ise yaklaşık olarak 2000-3000 civarındadır. Rejime karşı verilen savaşlarda yüzlerce savaşçının öldürülmesinin ardından Türkistan, İdlib'in batı köylerini ve Lazkiye'nin kuzey kesimlerini kendisine siper edinmiştir. Özbek ve Kafkas taburları ile ortak askeri kampları bulunmaktadır. Dağlık alanlarda bulunan bu kamplarda on iki yaşından büyük çocuklara silah taşıma ve savaş becerileri kazandırma eğitimi verilmektedir. Bu örgüt de Türkiye ve Rusya arasında yapılan ateşkes anlaşmasını tanımadığını açıklamıştır.

Heyet Tahrir el-Şam

HTŞ, Halep-Lazkiye karayolundaki Türk-Rus ortak devriyelerinin faaliyetini engellemek adına aktivistler ve siviller tarafından düzenlenen halk hareketlerini desteklemektedir. HTŞ'nin Türk kuvvetleri ile yaşayabileceği, varlığını tehdit edebilecek herhangi bir çatışmayı önlemek için Ulusal Kurtuluş Cephesi

ile birleşmesi de ihtimaller dahilindedir. Anlaşmalar, HTŞ'nin M4 karayolunun her iki tarafında 6 km'lik bir mesafede bulunmasını engellemektedir. Anlaşmaya muvafakat edilmesi yani anlaşmanın, gerilimi azaltma bölgesindeki örgütler tarafından kabul edilmemesi durumunda bu örgütler halkın desteğini ve lojistik yardımları kaybedeceklerdir.

“

Halihazırda iki cihatçı yaklaşım karşımıza çıkmaktadır. Biri HTŞ'nin yönettiği yerel ve pragmatik yaklaşım diğeri ise Hurrâs ed-Dîn'in temsil ettiği küresel ve radikal yaklaşımdır. İki yaklaşım arasında ideolojik ayrımlıklar ve stratejik rekabetler olmasına rağmen bu durum bir çatışmaya dönüşmemektedir.

”

HTŞ, halihazırda İdlib'teki pek çok askeri birliği ve ekonomik oluşumları kontrolü altında bulundurmaktadır. Buna ilaveten HTŞ'ye bağlı Kurtuluş Hükümeti'nin halk

ile olan ilişkileri sık sık eleştirilerin odağı olmaktadır.

Görünüşe bakılırsa Fetih eş-Şam lideri el-Cevlâni'nin teorileri ve oyunları bu defa başarılı olamayacaktır. HTŞ, uluslararası aktörlerce terör eylemlerinde bulunmakla suçlanmaktadır. El-Cevlâni, Fetih eş-Şam'ı el-Kaide'den bağımsız, sadece Suriye gündemi ile ilgilenen, sınır ötesi değil yerel bir grup olarak göstermeye çalışmaktadır. Ancak HTŞ, ılımlı yerel oluşumlarla bir defadan fazla entegrasyon gerçekleştirmediğini göstermiştir. Gerilimi azaltma anlaşmalarından faydalanmış, ılımlı muhalefet güçlerine saldırılar başlatmış ve İdlib'i neredeyse kontrolü altına almıştır. Bu da Türkiye için can sıkıcı bir durumdur.

Halihazırda iki cihatçı yaklaşım karşımıza çıkmaktadır. Biri HTŞ'nin yönettiği yerel ve pragmatik yaklaşım diğeri ise Hurrâs ed-Dîn'in temsil ettiği küresel ve radikal yaklaşımdır. İki yaklaşım arasında ideolojik ayrımlıklar ve stratejik rekabetler olmasına rağmen bu durum bir çatışmaya dönüşmemektedir. Cihatçı gruplar arasındaki askeri çekişme çoğunlukla uluslararası anlaşmazlıklar ve gündemlerle bağlantılıdır ve tarafların birbiriyle anlaşmaya varmasını gerektirir. HTŞ önce bir savaş gücü olduğunu empoze etmiş, sonrasında kendisini siyasi bir güç olarak tanımlamaya çalışmıştır. Buna rağmen anlaşmaya varılması uzak bir ihtimal olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu oluşumların, Türkiye-Rusya arasında 5 Mart'ta imzalanan İdlib mutabakatına karşı olduğu görülmektedir. ■

